

Romana Krolčíková¹

Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV, v. v. i.

<https://orcid.org/0000-0001-8392-7503>

ANALÝZA LEXIKÁLNYCH ANGLICIZMOV A MOTIVÁCIE ICH POUŽÍVANIA V SÚČASNEJ SLOVENČINE

Cieľom príspevku je sledovať lexikograficky nespracované anglicizmy a na základe excerptovaného materiálu skúmať spôsoby ich začleňovania sa do slovenčiny, ako aj prejavy ich adaptácie so zameraním na problémy, ktoré tieto procesy prinášajú. Naším zámerom je tiež vyvodiť jazykovo-pragmatickú motiváciu používania anglických výrazov v kontexte slovenskej vlogosféry. Zameriavame sa aj na sledovanie variantnosti lexikálnych ekvivalentov a hľadáme odpoveď na otázku opodstatnenosti tejto variability. Zisťujeme, či využitie anglicizmu vo sfére komunikácie závisí od jazykových, mimojazykových a pragmatických dôvodov, ktoré vychádzajú z aktuálnej komunikačnej potreby a komunikačnej situácie. Jazyková črta, ktorá je charakteristická pre reč vlogerov, predstavuje určitý preferovaný a konvencionalizovaný spôsob verbálneho jazykového prejavu, chápaného v teórii socioštylistiky ako komunikačný register.

Kľúčové slová: anglicizmus, adaptácia, komunikačný register, vlog, vlogosféra

1. Úvod. Problematika používania anglicizmov v slovenčine patrí medzi témy, ktoré z hľadiska jazykovej kultúry v 90. rokoch 20. storočia vzbudili výraznú pozornosť slovenských lingvistov. Väčšina ich záujmu sa sústreďovala na otázku spisovnosti, resp. nespisovnosti vo verejných oficiálnych prejavoch alebo na analýzu anglicizmov v reči slovenskej mládeže. Významným lingvistickým posunom v kontexte riešenia problematiky anglicizmov bola vedecká konferencia, ktorej výstupom je zborník príspevkov s názvom *Internacionalizácia v súčasných slovanských jazykoch: za a proti* (Bosák (Ed.), 1999). Medzi novšie čiastkové práce k tejto problematike môžeme zaradiť štúdiu B. Chocholovej (2012) o morfolologickej adaptácii anglicizmov v slovenčine, v ktorej autorka na základe korpusovej analýzy poukázala, že „väčšina anglicizmov sa integruje do deklinačného a konjugačného systému a je schopná tvoriť slovotvorné hniezda“ (Chocholová, 2012: 254).

¹ romana.krolcikova@korpus.juls.savba.sk; študentka doktorandského štúdia

Z oblasti slovtvorby treba vyzdvihnúť práce K. Buzássyovej (2003, 2010) o internacionalizačných procesoch a opakovanej internacionalizácii. Na adaptáciu nadslovných štruktúr prevzatých z angličtiny sa sústredila A. Böhmerová (2012). V súvislosti so sociokultúrnym a sociotechnickým rozvojom spoločnosti a rozvojom mediálnej komunikácie poukazujú J. Dolník (2000, 2002), M. Ološtiak (2009, 2021), S. Ondrejovič (2014) a iní na pragmatické, komunikačné a sociolingvistické aspekty prevzatí lexikálnych jednotiek z angličtiny v kontexte súčasnej slovenčiny.

S rozvojom digitálnej éry pribudli nové komunikačné sféry a to výrazne ovplyvnilo tendencie aj motivácie používania anglicizmov vo sférach počítačovo sprostredkovanej komunikácie. V súvislosti so vznikom nového komunikačného internetového priestoru sa sústreďujeme na používanie lexikálnych anglicizmov vo vlogu, ktorý predstavuje žáner internetovej komunikačnej sféry vo forme audiovizuálneho záznamu uverejňovaného prostredníctvom online videoportálu, ktorého cieľom je sebaaprezentácia protagonistu, jeho vlastných myšlienok, názorov, záujmov a činností, resp. zručností atraktívnou a originálnou formou na pravidelnej, resp. epizodickej báze. V príspevku nadväzujeme na doterajšie nami zistené poznatky a rozvíjame myšlienky z čiastkových prác *Anglicizmy vo sfére vlogov* (Krolčíková, 2021) a *Fungovanie anglických vyřazovných prostriedkov v kontexte funkčno-štylistickej diferencovanosti vlogov* (Krolčíková, 2022) o používaní anglicizmov v slovenskej vlogosfére.

Cieľom príspevku je pozorovanie nových lexikograficky nespracovaných anglicizmov² a vyhodnocovanie jazykovo-pragmatických motivácií použitia anglických výrazov v kontexte. Na základe excerpovaného materiálu sledujeme spôsoby a mieru akomodačno-asimilačných³ procesov, pričom sa zameriavame na problémy, ktoré sa s nimi spájajú. Takisto sa sústreďujeme na pozorovanie variantnosti lexikálnych ekvivalentov a hľadáme jej zdôvodnenie.

2. Teoreticko-metodologické východiská. Vzhľadom na široké a rozvetvené chápanie pojmu anglicizmus uvádzame naše vymedzenie tohto pojmu, ako ho chápeme v rámci príspevku. V najvšeobecnejšom význame sa pod pojmom anglicizmus rozumie každý „jazykový prvok prevzatý z angličtiny do iného jazyka al. podľa angličtiny v ňom utvorený“ (SCS, 2005). Za anglicizmus sa v slovenskom jazyku v širšom význame pokladajú jazykové prvky zo všetkých jazykových rovín a na všetkých stupňoch adaptácie. V užšom význame sa anglicizmus chápe ako lexikálny výraz alebo slovné spojenie s anglickým etymologickým základom (Mistrík et al., 1993) a na každom stupni adaptácie.

---

² Typy anglicizmov, ktoré sa vo výkladovom slovníku nezvyknú spracúvať, uvádza A. Jarošová (2022: 80 – 85).

³ Akomodácia a asimilácia predstavujú adaptačné procesy, v základe ktorých je adaptívnosť, čiže „schopnosť systému zmeniť, resp. modifikovať vlastný stav alebo vplývať na okolie“ (Dolník, 2010: 20).

V príspevku na anglicizmy nazeráme zo „schrónneho lexikologického hľadiska, takže sa pri opise neuplatňuje rekonštrukcia genézy lexikálnych jednotiek, ale explikácia toho, čo je v jazykovom povedomí nositeľov“ (Dolník, 2003: 169). Z toho vyplýva, že za anglicizmus v príspevku považujeme lexikálny prostriedok, pri ktorom je výrazne citeľný príznak cudzosti a príznak anglického alebo amerického pôvodu. Nami vymedzené lexikálne jednotky v súčasnosti prechádzajú procesmi adaptácie. Naším cieľom nie je len pozorovať proces ich jazykovej adaptácie, ale aj zamerať sa na akomodačno-asimilačné procesy anglicizmov na úrovni komunikácie. Jeden z aspektov, ktorému venujeme pozornosť, je nazeranie na anglické jazykové výrazy z hľadiska ich diferenciacie na základe ich funkčných a socioštylistických príznakov. Vychádzame pritom z tézy, že jazykový prejav používateľov je ovplyvnený v rozličných sférach objektívnymi aj subjektívnymi činiteľmi a tie diferencujú časť lexikálnych jednotiek (porov. Dolník, 2003) podľa oblastí komunikácie.

Empirickú bázu nášho výskumu tvorí 100 vlogov od 12 slovenských vlogerov (youtuberov). Dané komunikáty boli uverejnené v časovom rozmedzí rokov 2012 až 2020. Z tematického hľadiska patrí 53 vlogov medzi tzv. denné vlogy, mapujúce každodenný život aktéra, 22 vlogov medzi tzv. vlogy o kráse a vlogy o móde, 10 vlogov patrí medzi videá, založené na tzv. nachytávkach, podobných staršiemu typu zábavy známej pod názvom kanadské žarty, 6 videí patrí do kategórie výzvové vlogy a 9 vlogov do kategórie tzv. „odporúčajúcich videí“, v ktorých aktéri odporúčajú publiku rôzne druhy produktov alebo hodnotia ich funkčný potenciál. Z týchto vlogov sme excerpovali pasáže, ktoré obsahujú anglické výrazové prostriedky aj s dostatočným kontextom a opisom komunikačnej situácie.

V príspevku sme analyzovali 120 vybraných anglických výrazových prostriedkov, pričom sme sa zamerali na cudzie výrazy vo fáze interferencie⁴ (napríklad anglické frázy) alebo na anglicizmy, ktoré v slovenčine prechádzajú adaptačnými procesmi a vyznačujú sa vysokou mierou variantnosti. Naším cieľom bolo sústrediť sa na lexikálne jednotky, ktoré patria najmä medzi nespisovnú lexiku, resp. stoja na hranici medzi nespisovnou a spisovnou lexikou, preto sme do výskumu nezahŕňali už zdomácnené cudzie výrazy, ako sú napríklad lexémy *mobil*, *džem*, *futbal*, i keď sa v excerpovanej báze vyskytovali.

V príspevku nazeráme na používanie anglicizmov z pozície lingvistickej pragmatiky, ktorá sa javí ako nosná a mnoho javov vysvetľujúca teoretická platforma, pretože sa sústreďuje na intuitívne aj metajazykové kritériá, ktoré používateľ uplatňuje v komunikačných aktoch. V súlade s pragmaticko-komunikačným vnímaním jazyka podľa J. Dolníka (2010, 2018, 2021) nazeráme na adaptačné procesy a motivácie preberania zo subjektivisticko-orientovanej

⁴ Interferenciu v kontexte preberania cudzích slov chápeme v súlade s vymedzením O. Orgoňovej ako prvotné uplatňovanie cudzích slov v reči (1998: 47).

pozície používateľa so zreteľom na jeho komunikačné podmienky, ako aj sociálny status, vzťahy k iným jednotlivcom či so zreteľom na budovanie identity, pričom práve v týchto faktoroch, ako aj v komunikačných zámeroch, hľadáme motiváciu používania skúmaných výrazových prostriedkov.

3. Reč vloger ako komunikačný register a anglicizmy. Ako sme spomenuli v úvode, našu pozornosť sústreďujeme na anglicizmy v konkrétnej komunikačnej sfére, a to vo vlogosfére. Vlogosféra je súčasťou internetovej komunikačnej sféry a jej prioritným žánrom je videoblog (skrátene vlog). Tento žáner vznikol aj funguje vo virtuálnom priestore, ktorý je produktom nových médií a označuje sa ako *kyberpriestor*. Do tohto virtuálneho priestoru vstupujú jednotlivci a sieťové médiá im umožňujú byť v rôznych počítačovo sprostredkovaných interakciách. Takáto medziľudská interakcia je spôsobom sociálnej aktivity, v ktorej dochádza k špecifickým typom sociálnych situácií (porov. Slančová, 2023: 12). Vlog preto chápeme ako komunikát, prostredníctvom ktorého prebieha sociálna interakcia medzi vlogerom a jeho publikom. V istom zmysle predstavuje formu internetového dialógu (Mergeš/Klingová, 2023: 175), ktorý sa považuje za základný žáner komunikácie na sociálnych sieťach.

Autormi vlogov sú vlogeri, ktorí sú v nich spravidla aj hlavnými aktérmi. Okrem spoločného záujmu vlogovať ich spájajú sociálne väzby, na základe ktorých sa konštituuje mikrosocieta. Mikrosocieta vlogerov predstavuje sociálnu skupinu, v ktorej medzi jednotlivcami prevládajú pozitívne sociálne vzťahy s intenciou ovplyvňovať sa navzájom. Tento typ society, založený na afirmatívnych referenčných vzťahoch, možno označiť ako referenčnú mikrosocietu (bližšie Wachtarczyková, 2015: 480). Mikrosocieta vlogerov predstavuje v rámci prostredia sociálnych sietí sociálnu inštitúciu, fungujúcu ako súbor „normatívnych očakávaní vymedzujúcich príslušné správanie sa osôb“ (Slančová, 2023: 12). Osoby patriace do tejto sociálnej inštitúcie plnia špecifickú sociálnu rolu, teda sociálnu rolu vlogera.

Jedným z konštitutívnych prvkov mikrosociety je jej reč, ktorú v kontexte socioštylistiky chápeme ako mikrosociálny komunikačný register. Ten sa viaže na sociálny status jej členov, ich sociálne roly v danej societe, ako aj sociálne vzťahy medzi interaktantmi (ibid.: 12). V nadväznosti na tento aspekt vlogerstva predstavujú anglicizmy v reči vlogerov organickú súčasť mikrosociálneho komunikačného registra vlogerov. Pokladáme preto za relevantné ozrejmiť ich komunikačné a socioštylistické pôsobenie v konkrétnych komunikačných situáciách, pretože toto pôsobenie sa ukazuje ako jeden z fundamentálnych faktorov v procese používania a ustaľovania anglicizmov v reči vlogerov.

3.1 Anglicizmy príznakové pre vlogerský komunikačný register. Z hľadiska komunikačnoregistrovej lexiky sú anglicizmy chápané ako registrové markery, ktoré sa charakterizujú ako „lingválne a paralingválne prostriedky, ktoré sú typické pre určitý komunikačný register“ (Ološtiak, 2011: 269). Pre komunikačný register

vlogerov je charakteristické používať anglicizmy, ktoré sú príznačné pre digitálnu komunikáciu prostredníctvom videoportálu YouTube. Ide o vysoko frekventované lexikálne jednotky so všeobecne platným významom v elektronickej komunikácii, ktoré sa ukazujú ako rýchlo adaptovateľné a ľahko sa začleňujú alebo sa už začlenili do systému domácej slovnej zásoby. Ďalej sa stávajú východiskom pre slovtvorné postupy odvodzovania v slovenčine. Medzi takéto lexikálne jednotky radíme napríklad *like, dislike, share, subscribe*.

V prostredí youtubového priestoru slúžia niektoré všeobecne rozšírené anglicizmy z internetovej komunikácie na označenie viacerých entít. Ako príklad uvádzame lexému *subscribe*. Slovenský ekvivalent lexémy je *odber* a v elektronickej komunikácii sa význam tohto slova vymedzuje ako „označenie činnosti, ktorou si zabezpečíme nejakú službu dopredu na istý čas“ (Nemcová, 2022: 183). V youtubovom prostredí sa výrazom pomenovala funkcionálna, ktorá umožní, aby sa nové videá, ktoré tvorca zverejní, zobrazili v úvode informačného kanála používateľa medzi prvými, dôsledkom čoho „videá daného tvorca sa k odoberateľovi spoľahlivo dostanú a nebudú zahltené iným obsahom“ (Olejárová, 2018: 182). Zároveň vo vlogerskom diskurze *počet odberov (počet subscribes, počet subscribov)* predstavuje „číselné vyjadrenie úspechu a popularity youtubera, ktorým publikum prejavuje lojalitu“ (ibid.).

Spomínaná lexéma sa v reči vlogerov tvoriacich v slovenskom jazyku foneticky ustálila v dvoch variantoch: [supskrajp], ale aj [sapskrajp]. Na úrovni gramatiky sa slovo adaptovalo ako substantívum v mužskom rode, pričom sa preferuje tendencia používať nesklonný tvar, najčastejšie v syntaktickej konštrukcii *verbum + subscribe*. Na vyjadrenie plurálu sa ustálila anglická podoba so zakončením na *-s*.

Pri výraze *subscribe* sledujeme nielen proces sémantického ustáľovania v komunikačnom registri vlogerov, ale aj variantné fungovanie domáceho a anglického ekvivalentu. Vo vlogosfére sa výrazne častejšie vyskytuje slovenský ekvivalent *odber* namiesto anglického *subscribe*. Napriek tomu, že výraz *subscribe* je rozšírený v prejavoch bežných používateľov slovenčiny (dôvodom je, že sa s týmito slovami stretávajú často v internetovej oblasti), v reči youtuberov sa preferuje používanie slovenského ekvivalentu. Na porovnanie, v excerptovanom materiáli sa anglický ekvivalent v hovorenom prejave vyskytol v troch prípadoch – (3); (4); (5); zatiaľ čo slovenský ekvivalent sa vyskytol 67-krát – (1); (2), a to aj v reči vlogerov, u ktorých anglicizmy tvoria výraznú črtu ich idiolektu.

(1) *Odber* je zdarma. Tak why not?⁵ Uži si video.

(2) Keď sa vám video páčilo, určite dajte lajk a *odber*. *Odber* teraz najviac potrebujem.

⁵ Prečo nie?

Možno predpokladať, že vlogeri preferujú v hovorenom prejave domáci ekvivalent pre jeho jednoduchšiu hláskovú stavbu. Preferovanie domáceho ekvivalentu by tak znamenalo prejav smerovania k zjednodušovaniu v jazyku.

- (3) Snažím sa, aby nás tu bolo milión, pretože milión *subscribes* je môj sen.
- (4) Klikni na *subscribe* a takýchto videí uvidíš viac.
- (5) Ďakujem za každý *subscribe* a teším sa z neho.

Anglicizmy ako registrové markery sú súčasťou „transpozície sociálneho statusu, sociálnej roly a sociálneho vzťahu komunikantov do ich rečového prejavu“ (Slančová, 2023: 208). Do tejto skupiny preto zaraďujeme lexikálne prostriedky fixované na youtuberstvo ako na záujmovú alebo profesionálnu činnosť. Fixované na oblasť vlogosféry sú napríklad anglické označenia rôznych typov youtubových videí podľa ich obsahovo-tematického zamerania, napríklad *fashion haul*⁶, *challenge*⁷, *storytime*⁸, *prank*⁹, *unboxing*¹⁰.

Na fonetickej úrovni tejto skupiny anglicizmov sa preferuje adaptovaná poslovenčená výslovnosť – anglické fónické prvky sa nahrádzajú najbližšie stojacimi funkčnými slovenskými ekvivalentmi. Prirodzenou súčasťou ustaľovania je variantná výslovnosť, napríklad pri lexéme *prank*, ktorou sa označujú vtipné videá, v ktorých vlogeri zachytávajú reakcie ľudí nachytných na kanadskom žartíku v nečakanej situácii, sa ustálila variantná výslovnosť [praŋk] aj [preŋk]; pri lexéme *challenge*, o ktorej bude reč nižšie, sa ustálila výslovnosť [čeliŋdž] aj [čelendž].

Pri preberaní lexém z neflektívneho jazyka do slovenčiny dochádza k flektivizácii (porov. Vojtek, 2021: 91), na základe ktorej sa pôvodne neohybné lexikálne jednotky prirodzene začleňujú do paradigmatických a syntaktických štruktúr slovenčiny tak, aby sa tieto pôvodne neohybné lexémy začlenili do deklinačného a konjugačného systému slovenčiny – (6); (7); (8).

- (6) Vitajte pri dnešnom *unboxingu*.
- (7) Vitajte pri dnešnom novom *fashion haule*.
- (8) Budeš mať stánok s *merchom*¹¹.

---

⁶ videozáznam, v ktorom youtuber al. youtuberka hovorí o aktuálnych módnych trendoch a predstavuje „módne úlovy“, ktoré si nedávno kúpil, resp. kúpila

⁷ výzva

⁸ typ vlogu, v ktorom aktér rozpráva príbeh zo svojej minulosti alebo spomína na nejakú časť zo svojej minulosti

⁹ videozáznam, ktorý nadväzuje na starší žáner tzv. kanadských žartíkov, pri ktorom je cieľom nachytať niekoho v nečakanej situácii

¹⁰ videozáznam, v ktorom youtuber rozbaľuje produkty

¹¹ reklamný produkt vytvorený vlogerom na vlastnú propagáciu

Morfologická aj syntaktická adaptácia anglicizmov v reči vloggerov je úzko prepojená so slovotvornými adaptačnými procesmi, lebo pri anglicizmoch ich „slovotvorná motivácia plní dôležitú flektivizačnú funkciu“ (Ološtiak/Rešovská, 2021: 197). Najčastejšie sa od substantív odvodzujú najprv verbá, prípadne adjektíva. Pri odvodzovaní verb od substantív anglického pôvodu sa v našej empirickej báze objavoval dominantne flektivizačný formant *-ovať* a flektivizačný formant *-iť*¹² – (9); (10).

(9) Nemôžem radšej tie iphony *unboxovať*¹³, ty kokos.

(10) Je tu ešte jedna vec. Zapojiť ostatných youtuberov a *vyprankovať*¹⁴ ich.

Menej frekventované sa ukazuje v reči vloggerov odvodzovanie adjektívnych foriem (11), pretože sa preferuje používanie neflektívnych prevzatých foriem z angličtiny a absentuje vyjadrovanie gramatických kategórií adjektív.

(11) Môžete si to pozrieť o týždeň na mojom *youtube* kanáli.

Spomenuté výrazy sa do lexiky používateľov dostali z prostredia youtubových videí. Táto skupina anglicizmov sa prirodzene začleňuje do jestvujúcich jazykových štruktúr na princípe analógie. Tendenciu k adaptácii majú slová, ktoré sa prebrali hlavne z jazykových dôvodov, ako je potreba výstižnejšieho pomenovania, vyplnenia medzery v lexike slovenčiny či rozšírenia synonymických radov (na rozdiel od anglických výrazov, ktoré zaraďujeme do tretej skupiny).

Viaceré anglicizmy majú v kontexte vlogerstva špecifický, tzv. registrový význam. Taký má napríklad lexéma *challenge* (v slovenčine *výzva*), z hľadiska registrovej motivácie sa používa vo význame pozvania urobiť niečo ťažké, vtipné alebo trápne, najmä na sociálnych sieťach, a zároveň ako internacionálne označenie typu vlogu, v ktorom aktéri vykonávajú danú výzvu a súčasne v ňom vyzývajú ďalších aktérov na jej vykonanie. Z hľadiska socioštylistickej lexikálnej motivácie sa lexéma *challenge* používa ako slangový výraz vo význame *situácia, ktorej prekonanie alebo naplnenie si vyžaduje veľkú fyzickú alebo duševnú námahu*. Registrový význam lexikálnych jednotiek ovplyvňuje aj spôsob ich začlenenia a adaptáciu v danom komunikačnom registri. Anglicizmy, ktoré slúžia na označenie typu

¹² Naše zistenia korešpondujú so zisteniami M. Ološtiaka a kol. (2021), podľa ktorých má flektivizačný formant *-ovať* alebo infigovaný formant *-izovať* monopolné postavenie pri odvodzovaní preberaných lexém do slovenčiny (Ološtiak a kol., 2021: 91).

¹³ Odvodené od lexémy *unboxing*, ktorá označuje typ vlogu, v ktorom autor rozbaľuje produkty a zachytáva svoj prvotný dojem z nich. *Unboxovať* označuje činnosť, teda proces rozbaľovania týchto produktov a následne ich zhodnotenie.

¹⁴ Odvodené od lexémy *prank*, ktorá je synonymom označenia kanadského žartu. *Vyprankovať* znamená nachytať niekoho na kanadskom žarte.

vlogu, sa preferujú v ich internacionálnej, neadaptovanej podobe, a to najmä v písomnom prejave, kde sa zachováva pôvodný pravopis – (12); (13); (14). Takisto sa pri označovaní typu vlogu nepoužíva slovenský ekvivalent výzva.

(12) Strašidelný DOPIS, ktorý som napísala spolužiačkam... / *StoryTime*

(13) VELKÝ AMERICKÝ HAUL – môj prvý drahý doplnok?!

(14) Overhype¹⁵ alebo Revolúcia / *Unboxing*

Registrované anglicizmy môžeme chápať na jednej strane ako lexikálne jednotky, ktoré fungujú v tejto sfére ako profesionalizmy alebo ako kvázitermíny, charakteristické pre úzku a relatívne uzavretú skupinu profesionálnych vlogerov. Tieto anglicizmy sa vyznačujú ekonomickosťou, výstižnosťou významu a plynulou adaptáciou. Zároveň ich môžeme chápať ako jazykové štandardizácie konštituujuce sociálnu identitu používateľov a formujúce ich kultúru.

3.2 Emocionálne motivované anglicizmy. Táto skupina anglicizmov predstavuje širokú množinu lexikálnych inovácií, v ktorých základe je jazykový kontakt s angličtinou. Emocionálne motivované anglicizmy sú príznačné tým, že majú v slovenčine bezproblémovo funkčný ekvivalent spolu s radom synonymických lexikálnych jednotiek, ale prevzatý anglicizmus v kontexte komunikačnej situácie predstavuje istú lexikálnu inováciu zodpovedajúcu momentálnej potrebe používateľa. Snaha o zachovanie exotickosti, cudzosti sa prejavuje už na ortoepickej rovine, pretože sa vedome zachováva pôvodná výslovnosť, resp. výslovnosť je adaptovaná iba minimálne.

Emocionálne motivované anglicizmy nemajú tendenciu adaptovať sa. Ich použitie slúži na ozvláštnenie prejavu alebo vyjadrenie citového rozpoloženia hovoriaceho, zodpovedajúceho danej situácii. Preto z hľadiska adaptácie prevládajú jednoslovné, ako aj viacslovné neadaptované a nesklonné jazykové prvky – (15); (16); (17).

Časté sú anglické viacslovné spojenia alebo frázy, ktorými sa nápaditým spôsobom zachytí výstižnosť aktuálnej situácie. Hovoriaci preferujú citátovú výslovnosť.

(15) Tak toto je úplný *game changer*¹⁶. Tá chladnička má kolieska. Radosť zasúvať by som povedal.

¹⁵ prehnaná pozornosť na niečo alebo na niekoho

¹⁶ Výraz *game changer* má pozitívnu konotáciu a používa sa na označenie niekoho alebo niečoho, kto/čo zmení istú situáciu k lepšiemu. V uvedenom príklade ide o situáciu, v ktorej hovoriaci dlho bojuje s presunom ťažkej chladničky na určené miesto, ale po objavení koliesok na nej sa poteší, že mu uľahčia manipuláciu.

- (16) (...) ale mne sa nedá nereagovať jak tu hrajú *influencers*¹⁷ *victim card*¹⁸, lebo im niekto povedal, že majú celkom ľahkú prácu. Máme ľahkú prácu.
- (17) *Long story short*¹⁹. Ako jedenástmesačný som bol s rodičmi na návšteve v Rakúsku, kedy som sa oprel o rozpálenú pec, keď som sa učil chodiť.

Časté sú aj hybridné syntaktické konštrukcie typu *som tired*²⁰, *som ready*²¹. Intencionálnym prelínaním jazykových kódov v podobe hybridných konštrukcií alebo vloženia celej frázy do prehovoru vlogeri naplňajú atraktívizačnú funkciu (bližšie Krolčíková, 2020: 72).

Frekventované sú aj citátové slovné spojenia, ktoré majú pobádaci, želací alebo zvolací charakter – (18); (19); (20).

- (18) *Open up!*²² Som zvedavý, ako zareaguješ.
- (19) *Check it out!*²³
- (20) Baterka mi už síce dochádza, ale už toho nechcem toľko povedať, tak *let it be*²⁴.

Osobitný status má príznak expresívnosti, ktorý sa „spravidla spája s citovým hodnotením a z tejto stránky sa ukazuje ako sémantický jav“ (Dolník, 2003: 170). Rovnako „expresívnosť je spätá s výraznosťou, nápadnosťou, čiže príznakmi, ktoré sú motivované takými okolnosťami, ktoré stimulujú upriamovanie pozornosti na jazykový výraz, čím sa dosahuje osobitný komunikačný efekt, napr. efekt humoru, urážky, rozhorčenia, skupinovej alebo individuálnej sebaaprezentácie a pod.“ (ibid.) – (21); (22); (23); (24); (25).

- (21) Je to veľký *overprice*²⁵, úplný *overkill*²⁶ finančný.
- (22) Pozri, aký som tam na teba hrdý, úplne *relationship goals*²⁷.

¹⁷ influenceri

¹⁸ Z angl. *to play the victim cards* – hrať sa na obeť (hra na obeť), frázu *hrať* (*influencers*) *victim cards* použil vlogger na zachytenie situácie, keď viaceré influencerky negatívne reagovali na reportáž v televízii o tom, že ich náplň práce je nenáročná v porovnaní s inými prácami.

¹⁹ v krátkosti

²⁰ Som unavený.

²¹ Som pripravený.

²² Otvor to!

²³ Over to!; Skontroluj to!

²⁴ Nechaj to tak.

²⁵ predraženosť

²⁶ prehnanosť (anglické *overkill* evokuje vyššiu mieru ako slovenský ekvivalent „prehnanosť, prehnaný“)

²⁷ slovné spojenie, ktorým sa označujú ciele v partnerskom vzťahu, ktoré vedú k ideálnemu spoluzitiu

- (23) *Why?*²⁸ Prečo si tu bola šesť hodín? Ale počúvaj ma, vyplatilo sa, *I guess*²⁹.
- (24) Niekoho to môže otravovať, ale ja si myslím, že to je *actually*,³⁰ celkom *cool*³¹.
- (25) Jak táto príchuť je naozaj *delicious*³². Neskutočný *after taste*³³.

Ako expresívnohodnotiace lexikálne prostriedky využívajú vlogeri najmä neadaptované anglicizmy v podobe adjektív vo funkcii prívlastku alebo ako komponent slovesno-menného prísudku. Tieto hybridné konštrukcie sú príznačné pre slang súčasnej mládeže, o ktorom bude reč v ďalšej časti. Frekventované sú aj hybridné slovesno-menné prísudky so substantívnym komponentom, pričom anglický komponent ostáva v neohybnnej forme.

Vlogeri vo videách používajú bežný jazyk charakteristický pre hovorenú a neformálnu komunikáciu mládeže. Ich prejav pôsobí uvoľnene a anglické lexikálne jednotky v kontexte ich prejavu fungujú ako ozvláštnenie. Takéto výrazy však nemajú tendenciu prenikať do lexiky slovenčiny ako jej stabilné lexikálne jednotky, a to ani do sféry vlogov, a ani ich používatelia ich s týmto zámerom nepoužívajú. Preto sa tieto výrazy vyznačujú neadaptovanosťou a sklonom zvýrazňovať pri nich príznak cudzosti. Niektoré výpovede získavajú vzhľadom na vysoký počet anglických výrazov v jednej vete hybridný, resp. až makarónsky ráz, porov. príklady (23) a (24).

3.3 Generačné anglicizmy. Pri skúmaní anglicizmov v reči vlogerov je dôležité prihliadať i na generačný aspekt, ktorý výrazne ovplyvňuje výber a spôsob použitia jazykových prostriedkov. Vlogeri patria medzi adolescentov a mladých ľudí vo veku od 17 do 27 rokov. Ako sme uviedli vyššie, naša vzorka komunikátov obsahuje vlogy z rokov 2012 – 2020, teda z obdobia, keď ich aktéri mali 13 – 21 rokov. Do vlogov sa premieta aj mládežnícky diskurz, ktorý „zrkadlí každodenný, bežný život mladých ľudí v istom sociokultúrnom prostredí v danej časovej realite“ (Slančová, 2023: 24). Vlogera a jeho publikum spája okrem záujmu o obsah videa aj príbuzný vek, čo sa stáva podnetom na využívanie generačných jazykových prostriedkov vo vlogoch.

Anglicizmy patria medzi výrazy štandardné pre bežný jazyk súčasnej generácie mládeže a na ich používanie majú vplyv viaceré faktory, napríklad ekonomizácia vyjadrovania, možnosti jazykovej hry, intenzifikácia výrazu či expresívnosť výrazu (porov. Sedláčková, 2013: 26 – 27). Príznačné pre reč mladej generácie je

²⁸ Prečo?

²⁹ hádam

³⁰ vlastne

³¹ (byť) v móde; aktuálny

³² vynikajúce

³³ chuť zostávajúca v ústach po jedle alebo pití

aj používanie anglických prostriedkov namiesto slovenských jazykových jednotiek (27), alebo začleňovanie anglických syntaktických konštrukcií do bežného prehovoru (porov. Krolčíková, 2020: 69).

Neadaptované jednoslovné nesklonné výrazy stoja najčastejšie v syntaktickej pozícii anteponovaného neohybného prívlastku (26) alebo ako nesklonný komponent slovesno-menného prísudku (17); (28); (29), typický pre hovorové a slangové prejavy mladej generácie.

(26) Dám tam taký úplne *random*³⁴ popis, že prvý sneh.

(27) Tak to už je iný *flex*³⁵ na harmoniku hrať.

(28) Dnes je tak obrovský *hype*³⁶ sociálnych sietí, že naozaj, keď niekto šikanovať chce, obeť tejto šikany sa nemá kam schovať, nemá kam ujsť.

(29) Spravím *si jesenný vibe*.³⁷

Generačné anglicizmy sú prostriedkami, ktorými sa konštituuje identita vlogera ako bimodálneho aktéra. Vlogger sa na jednej strane približuje svojím prejavom cieľovému publiku, chce verejne demonštrovať solidárnosť s vlastnými sledovateľmi a vyjadriť deklarovaný rovnocenný vzťah s nimi. V duchu imperatívu „*vyjadrujem sa tak ako moji rovesníci*“ sa začleňuje medzi svojich divákov ako niekto, kto je im v kognitívnom svete blízky. Tak sa identifikuje nielen ako člen mikrosociety vloggerov, ale aj ako člen virtuálnej komunity, ktorú vytvára so svojimi sledovateľmi a s ktorými sa snaží nadviazať virtuálne, ale napriek tomu priateľské puto.

4. Záver V príspevku sme sa zamerali na spôsoby začleňovania anglicizmov do súčasnej slovenčiny vo sfére vlogov.

Zistili sme, že anglicizmy používané vo vlogosfére možno rozdeliť do troch základných skupín: 1. anglicizmy príznakové pre komunikačný register vloggerov, 2. emocionálne motivované anglicizmy a 3. generačné anglicizmy. Medzi anglicizmy, ktoré tvoria registrové markery reči vloggerov, patria anglické výrazové prostriedky prevzaté z oblasti youtubového priestoru. Tieto prevzaté lexikálne prostriedky zväčša podliehajú procesu flektivizácie, to znamená, že sa na základe textovej frekvencie postupne začlenia do deklinačného alebo konjugačného systému slovenčiny. Ide o profesionalizmy, prípadne kváziterminy tvoriace centrum lexiky vlogerského komunikačného registra. Za jazykové dôvody preberania anglicizmov z tejto skupiny považujeme predovšetkým potrebu vyplniť medzeru v domácej

³⁴ náhodný, hocijaký, akýkoľvek

³⁵ frajerina

³⁶ výrazná propagácia

³⁷ nálada; atmosféra

lexike alebo obohatiť synonymický rad, napríklad na spresnenie významu, vyjadrenie významového odtienku. Ďalším jazykovým dôvodom je jednoduchšie odvodzovanie s rovnakým slovotvorným základom a vytváranie slovotvorných hniezd, čím sa upevňuje lexikálny prostriedok v slovenskom jazykovom systéme. Z pragmalingvistického hľadiska dominuje predovšetkým snaha o unifikáciu v komunikačnej sfére a zjednodušenie komunikácie na translokálnej úrovni vlogosféry.

Druhú skupinu tvorí množina anglických lexikálnych prostriedkov s emocionálnohodnotiacim príznakom. Z hľadiska motivácií prevládajú najmä mimojazykové dôvody ako to, že angličtina je organická súčasť generácie youtuberov (youtuberi patria do generácie, ktorá plynule ovláda anglický jazyk a systematicky sa ho učila už v základných školách), a tiež to, že na ich komunikačnú kompetenciu má vplyv pravidelný a frekventovaný kontakt s anglickým jazykom (youtuberi čítajú knihy, pozerajú videá v angličtine, vzdelávajú sa v angličtine – navštevujú/navštevovali zahraničnú školu). Stretli sme sa napríklad aj s takýmto postojom vlogera: „*Dvoma jazykmi sa viem vyjadriť lepšie ako jedným jazykom*“ (z rozhovoru s Exploitedom). Do tejto skupiny sme zaradili anglické viacсловné frázy alebo kolokviálne výrazy, ktoré nemajú tendenciu adaptovať sa a nahradiť slovenské výrazy. Ich použitie slúži na ozvláštnenie prejavu alebo vyjadrenie hodnotenia s expresívnym alebo emocionálnym príznakom, ktorý zodpovedá danej komunikačnej situácii.

Tretiu množinu anglicizmov sme vyčlenili na základe generačného aspektu. V základe tejto motivácie je snaha vlogerskej mikrosociety vyjadrovať sa tak, ako sa vyjadrujú ich rovesníci v súkromnej sfére komunikácie.

Na záver môžeme konštatovať, že motivácia používania anglicizmov a ich prípadná adaptácia v kontexte slovenskej vlogosféry závisí od jazykových, mimojazykových aj pragmajazykových dôvodov, ktoré vychádzajú z aktuálnej komunikačnej potreby a komunikačnej situácie. Anglicizmy v tejto komunikačnej sfére tvoria jazykovú črtu, ktorá je charakteristická pre reč vlogerov, predstavujúca istý preferovaný a konvencionalizovaný spôsob verbálneho jazykového prejavu, chápaný ako mikrosociálny komunikačný register. Zároveň možno konštatovať, že v kontexte slovenskej vlogosféry zjednodušujú anglicizmy komunikáciu medzi jednotlivcami v rámci mikrosociety.

Literatúra

- Anglicizmus. V *Slovník cudzích slov (akademický)*. Online prístup: 15. 04. 2023: <https://slovník.juls.savba.sk/>
- Bosák, J. (Ed.). (1999). *Internacionalizácia v súčasných slovanských jazykoch: za a proti*. Veda.
- Böhmerová, A. (2012). Zjavné i menej zjavné prieniky anglických nadslovných javov a štruktúr do súčasnej slovenčiny. V A. Bohunická (Ed.), *Jazykoveda v pohybe* (str. 281 – 292). Univerzita Komenského v Bratislave.
- Buzássyová, K. (2003). K dimenziám internacionalizácie slovnej zásoby. V Z. Tichá, A. Rangelova (Eds.), *Internacionalizmy v nové slovní zásobě* (str. 5 – 16). Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky.
- Buzássyová, K. (2010). Vzťah internacionálnych a domácich slov v premenách času. *Jazykovedný časopis*, 61 (2), 113 – 130. https://www.juls.savba.sk/ediela/jc/2010/2/jc2010_02.pdf
- Dobřík, Z. (2007). *Jazyky v kontaktoch (anglicizmy a iné slová cudzieho pôvodu v nemčine a slovenčine)*. Univerzita Mateja Bela, Filologická fakulta.
- Dolník, J. (2000). *Spisovná slovenčina a jej používatelia*. Stimul.
- Dolník, J. (2002). Ohrozujú anglicizmy slovenčinu? V J. Mlacek (Ed.), *Studia Academica Slovaca. 31. Prednášky XXXVIII. Letnej školy slovenského jazyka a kultúry*, (str. 1 – 12). Stimul. https://zborniky.e-slovak.sk/SAS_31_2002.pdf
- Dolník, J. (2003). *Lexikológia*. Univerzita Komenského v Bratislave.
- Dolník, J. (2010). *Všeobecná jazykoveda*. Veda.
- Dolník, J. (2018). *Jazyk v pragmatike*. Veda.
- Dolník, J. (2021). *Jazyk v sociálnej praxi*. Veda.
- Chocholová, B. (2012). Morfológická adaptácia anglicizmov v slovenčine. V K. Buzássyová, B. Chocholová, N. Janočková (Eds.), *Slovo v slovníku: aspekty lexikálnej sémantiky – gramatika – štylistika (pragmatika)* (str. 252 – 260). Veda.
- Jarošová, A. (2022). *Používatelia jazyka, jazykovedci a kodifikácia*. Veda.
- Krolčíková, R. (2021). Anglicizmy vo vlogoch. V J. Hladký, A. Závodný (Eds.), *VARIA XXIX. Zborník príspevkov z XXIX. kolokvia mladých jazykovedcov* (str. 65 – 74). Slovenská jazykovedná spoločnosť pri Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra SAV. <https://www.juls.savba.sk/ediela/varia/29/Varia29.pdf>
- Krolčíková, R. (2022). Fungovanie anglických výrazových prostriedkov v kontexte funkčno-štylistickej diferencovanosti vlogov. V K. Gajdošová, N. Kolenčíková (Eds.), *VARIA XXX. Zborník abstraktov z XXX. kolokvia mladých jazykovedcov* (str. 167 – 177). Slovenská jazykovedná spoločnosť pri Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra SAV. <https://www.juls.savba.sk/ediela/varia/30/Varia30.pdf>

- Olejárová, A. (2018). Reflexia vybraných aspektov nových médií so zameraním na platformu YouTube. *Culturologica Slovaca*, 3 (3), 178 – 189.
- Mistrík, J. et al. (1993). *Encyklopédia jazykovedy*. Obzor.
- Nemcová, D. (2022). Môžeme si predplatiť službu, ktorá je zadarmo? *Kultúra slova*, 56 (3), (181 – 184).
- Ološtiak, M., Rešovská, S. (2021). Slovo tvorná adaptácia anglicizmov. V M. Ološtiak (Ed.), *Kapitoly zo slovo tvornej adaptácie prevzatých slov v slovenčine* (str. 143 – 197). Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
- Ološtiak, M. (2009). O názoroch na preberanie cudzích lexikálnych jednotiek do slovenčiny. V M. Považaj (Ed.), *Jazyková kultúra na začiatku tretieho tisícročia* (str. 87 – 95). Veda.
- Ološtiak, M. (2010). Registrová motivácia lexikálnych jednotiek (o vzťahu medzi pojmami lexikálna zásoba, register, sociolekt). *Jazykovedný časopis*, 61 (1), 31 – 42.
- Ondrejovič, S. (2014). Homo loquens v čase globalizácie. V J. Kesselová, M. Imrichová, M. Ološtiak (Eds.), *Registre jazyka a jazykovedy II* (str. 51 – 56). Filozofická fakulta Prešovskej univerzity.
- Orgoňová, O. (1998). *Galicizmy v slovenčine*. Stimul.
- Popovičová Sedláčková, Z. (2013). *Slang v mládežníckom diskurze*. Univerzita Komenského v Bratislave.
- Slančová, D. (2023). Socioštylistika. V D. Slančová et al. (Eds.) *Úvod do štúdia interaktívnej štylistiky (II)* (str. 9 – 23). Prešovská univerzita v Prešove.
- Vojtek, D. (2021). Slovo tvorná adaptácia galicizmov. V M. Ološtiak (Ed.), *Kapitoly zo slovo tvornej adaptácie prevzatých slov v slovenčine* (str. 71 – 142). Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
- Wachtarczyková, J. (2015). Socionymá – pomenovania spoločenských skupín (na príklade názvov občianskych združení a súťažných dvojíc). V I. Valentová (Ed.), *19. slovenská onomastická konferencia: zborník referátov* (str. 478 – 497). Veda.

Романа Кролчикова

АНАЛИЗА ЛЕКСИЧКИХ АНГЛИЦИЗАМА И МОТИВАЦИЈЕ ЗА ЊИХОВУ УПОТРЕБУ У САВРЕМЕНОМ СЛОВАЧКОМ ЈЕЗИКУ

Резиме

Рад се бави процесима акомодације и асимилације у коришћењу лексичких англицизама. Пажња је посвећена англицизмима у конкретној сфери комуникације – влогосфери. Влогосфера је саставни део интернет комуникације а њен доминантни жанр је видео-блог (скраћено влог). Видео-блог је жанр у оквиру интернет комуникације који се реализује у виду аудио-визуелног снимка и даље објављује путем онлајн видео-портала с циљем самопрезентације протагонисте, његовог личног мишљења, ставова, интересовања и активности или вештина на атрактиван и оригиналан начин, редовно или у епизодама. Аутори влогова су влогери, одн. јутјубери. Они се одликују специфичним начином говора којим се представљају у својим видеима. Због тога говор влогера посматрамо као комуникацијски регистар онако како га дефинише Д. Сланцова (2023). Англицизми у овом регистру представљају тзв. маркере регистра (Ološtiak, 2010), тј. она лексичка средства која влогери преферирају. Оваквим изражајним средствима се уједно конституише и конвенционализује говор влогера.

Утврдили смо да у оквиру овог регистра англицизми представљају вербална изражајна средства која влогери преферирају у својим наступима из различитих разлога, не само ради номинације. На прагматичку мотивацију употребе англицизама надовозује се и њихова лексичка мотивација и начини адаптације. На основу спроведеног истраживања издвојили смо три групе англицизама према њиховим социостилистичким особинама: 1. англицизми типични за језик влогера као микросоцијални вербални регистар, 2. емоционално мотивисани англицизми и 3. генерацијски англицизми.

У прву групу спадају пре свега професионализми или речи које функционишу као квазитермини и имају високу дистрибуцију у текстовима. Другу категорију чине лексичка средства емотивне оцене и експресивне оцене која служе да наступ влогера учине атрактивним. У трећој групи су англицизми типични за савремену, младу генерацију говорника словачког језика који представљају примарну циљну групу која прати видео-блогове.

Кључне речи: англицизам, адаптација, вербални регистар, влог, влогосфера

Romana Krolčíková

ANALYSIS OF LEXICAL ANGLICISMS AND MOTIVATIONS FOR THEIR USE IN CONTEMPORARY SLOVAK

Summary

In the paper, we focused on accommodation and assimilation processes in the use of lexical anglicisms.

We focused our attention on anglicisms in a specific communication sphere, namely the vlogosphere. The vlogosphere is part of the Internet communication sphere, and its priority genre is a video blog (abbreviated vlog). A video blog is a genre of the Internet communication sphere in the form of an audiovisual recording published through an online video portal, the purpose of which is the self-presentation of the protagonist, his own thoughts, opinions, interests and activities, or skills in an attractive and original form on a regular or episodic basis. The creators of vlogs are vloggers or youtubers. They are characterised by a specific verbal way in which they present themselves in their videos. Therefore, we look at the speech of vloggers as a communicative register as defined by D. Slančová (2023). Anglicisms in this communication register represent the so-called register markers (Ološtiak, 2010), i.e. lexical devices that are preferred verbal devices among vloggers. At the same time, the expression of vloggers is constituted and conventionalised by these verbal means.

We found that within this communicative register, anglicisms represent verbal means that vloggers prefer in their speech for various reasons, not only for naming. The pragmatic motivation for using anglicisms is also followed by their lexical motivation and ways of their adaptation.

Based on our research, we identified three groups of anglicisms based on socio-stylistic features: 1. anglicisms indicative of vloggers' speech as a micro-social communication register, 2. emotionally motivated anglicisms, and 3. generational anglicisms.

The first group mainly includes professionalisms or words that function as quasi-terms with a high textual distribution. The second category includes expressively and emotionally evaluating lexical devices, mainly with an attractive function. The third group consists of anglicisms typical of the current young generation of Slovak users, who are among the primary target group of video blog followers.

Keywords: anglicisms, adaptation, communicative register, vlog, vlogosphere